

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра маркетингу та реклами

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
24.02.2025
протокол № 03, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 24.02.2025 № 25

**ЛОГІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІЙ /
LOGISTIC POTENTIAL OF TERRITORIES**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	«bachelor»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування» /	«Management and Administration»
Спеціальність	073 «Менеджмент» /	«Management»
Освітня програма	«Логістика» /	«Logistics»

Розробники: Поліщук Ірина, доктор економічних наук, професор
Красняк Олена, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Логістика» – Довгань Юрій, кандидат економічних наук, доцент

Обговорено та схвалено:

на засіданні кафедри маркетингу та реклами від 10.02.2025 протокол № 04;

на засіданні вченої ради факультету торгівлі, маркетингу та сфери обслуговування від 18.02.2025 протокол № 02.

Рецензенти:

Громова Ольга, доктор економічних наук, професор

Бабій Марія, начальник відділу експертизи та сертифікації товарів

Вінницької торгово-промислової палати, м. Вінниця

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 28.02.2025 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,45.

Обл.-вид. арк. 1,18. Тираж 2. Зам. № 29.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вивчення освітнього компоненту (ОП).

Формування у здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» ОП «Логістика» системи теоретичних знань та практичних навичок щодо аналізу, оцінки, планування та ефективного використання логістичного потенціалу територій. ОК «Логістичний потенціал територій» спрямований на формування у здобувачів здатності застосовувати сучасні логістичні підходи для оптимізації транспортних, інфраструктурних, кадрових, сервісно-маркетингових та експортних процесів, що впливають на розвиток територій.

Результати вивчення освітнього компоненту, його місце в освітньому процесі.

ОК «Логістичний потенціал територій» є обов'язковим компонентом циклу професійної підготовки, що поглиблює підготовку здобувачів вищої освіти у ринковій орієнтації територій через ефективне використання логістичних ресурсів і можливостей, набутті практичних навичок для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері логістики, що сприяють сталому розвитку територій, підвищенню ефективності підприємницької діяльності та інтеграції в глобальні економічні процеси.

Результатом вивчення ОК «Логістичний потенціал територій» для освітньої програми «Логістика» є формування комплексу компетентностей:

– **інтегральна компетентність:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук;

– **загальні компетентності:**

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

– **спеціальні компетентності спеціальності:**

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.

СК 16. Здатність використовувати інноваційний інструментарій маркетингової логістики ринкових суб'єктів.

СК 17. Здатність до використання у практичній діяльності методів наукового аналізу та досліджень для вирішення управлінських завдань у сфері логістики ринкових суб'єктів.

Результати навчання здобувачів з ОК «Логістичний потенціал територій» полягають:

Р 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Р 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

Р 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

Р 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

Р 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Р 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Р 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, базується на вивченні таких обов'язкових компонент, як «Економічна теорія», «Менеджмент», «Маркетинг», «Логістика», «Маркетингові дослідження в логістиці», «Управління ланцюгами поставок».

Критерії оцінювання результатів навчання.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання ОК. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з ОК, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.

1	2	3
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної (денна, вечірня) форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компоненту, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти від 17.06.2024 № 08 (зі змінами).

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися із проханням перегляду оцінки, одержаної на екзамені, відповідно до розділу 5 Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти від 17.06.2024 № 08 (зі змінами).

**Обсяг освітнього компонента в кредитах та його розподіл
(тематичний план)**

Теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	всього	з них				
		лекції	практ.	СРС		
Тема 1. Логістичний потенціал як рушійна сила інноваційного розвитку території	14	4	4	6	В, УД, Т	4
					В,УД	4
Тема 2. Логістична інфраструктура території	14	4	4	6	Т, РМГ, Д	4
					УД, РЗ	4
Тема 3. Маркетингові дослідження логістичного потенціалу території	14	4	4	6	В, УД, РМГ	4
					УД, П	4
Тема 4. Логістична оцінка та планування потенціалу території	14	4	4	6	В, УД, Т	4
					УД, РЗ	4
Тема 5. Транспортна складова логістичного потенціалу території	14	4	4	6	В, УД, РМГ	4
					УД, РПЗ	4
Тема 6. Кадрова складова логістичного потенціалу території	14	4	4	6	В, УД, Т	4
					РПЗ, П	4
Тема 7. Споживчо-збутова складова логістичного потенціалу території	14	4	4	6	В, УД, РМГ	4
					УД, К	4
Тема 8. Сервісно-маркетингова складова логістичного потенціалу території	14	4	4	6	В, УД, Т	4
					УД, РПЗ	4
Тема 9. Просторова складова логістичного потенціалу території	14	4	4	6	В, УД, РМГ	4
					УД, РПЗ	4
Тема 10. Експортно-логістичний потенціал території	14	4	4	6	В, УД, Т	4
					УД, К	4
Тема 11. Логістичний потенціал як фактор формування конкурентоспроможності територій	7	2	2	3	В, УД, Т	4
Індивідуальне завдання	33			33	ІЗ	16
Всього	180/6	42	42	96		100
Підсумковий контроль – екзамен						

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

В – відповідь на практичних заняттях – 1 бал.

УД – участь у дискусії – 2 бали.

РМГ – робота в малих групах – 1 бал.

РЗ – розв’язування задач – 2 бали.

РПЗ – розв’язання практичних завдань – 2 бали.

Т – тестування – 1 бал.

К – кейс-стаді – 2 бали.

Д – доповідь – 2 бали.

П – презентація – 2 бали.

ІЗ – індивідуальні завдання – 16 балів (курси на платформі Prometheus або на інших сервісах – 6 балів; участь у наукових заходах – 10 балів).

Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.

II. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Тема 1. Логістичний потенціал як рушійна сила інноваційного розвитку території

Сутність логістичного потенціалу територій. Поняття та структура логістичного потенціалу. Основні складові: транспортна, інфраструктурна, кадрова, маркетингова, просторово-територіальна. Взаємозв'язок логістики з економічним та соціальним розвитком регіонів.

Логістичний потенціал як фактор інноваційного розвитку територій. Вплив логістики на формування конкурентних переваг регіонів. Інноваційні підходи до управління логістичними ресурсами територій. Діджиталізація та автоматизація логістичних процесів як драйвери розвитку територій.

Роль логістики у стимулюванні регіонального економічного зростання. Логістика як механізм інтеграції територій у глобальні економічні процеси. Вплив логістичного потенціалу на розвиток підприємництва та залучення інвестицій. Приклади успішного використання логістичного потенціалу в різних країнах.

Сучасні виклики та перспективи розвитку логістичного потенціалу територій. Основні бар'єри ефективного використання логістичного потенціалу. Стратегічні напрями розвитку логістичних можливостей регіонів. Державна політика щодо розвитку логістики та транспортної інфраструктури.

Тема 2. Логістична інфраструктура територій

Сутність і значення логістичної інфраструктури територій. Визначення поняття логістичної інфраструктури. Взаємозв'язок логістичної інфраструктури з економічним розвитком територій. Класифікація об'єктів логістичної інфраструктури.

Структура логістичної інфраструктури території. Транспортна інфраструктура (автомобільний, залізничний, водний, авіаційний транспорт). Складська інфраструктура (логістичні центри, склади, термінали). Комунікаційна інфраструктура (інформаційно-логістичні системи, цифрові платформи, інтелектуальні транспортні системи).

Методи оцінки розвитку логістичної інфраструктури території. Ключові показники ефективності (KPI) логістичної інфраструктури. Методики оцінки забезпеченості територій логістичною інфраструктурою. Аналіз впливу інфраструктури на привабливість регіону для бізнесу.

Модернізація та розвиток логістичної інфраструктури. Основні тенденції та світовий досвід розвитку логістичних систем. Інвестиційні проекти та державна підтримка розвитку логістики. Інноваційні рішення та цифровізація у сфері логістичної інфраструктури.

Тема 3. Маркетингові дослідження логістичного потенціалу території

Сутність та значення маркетингових досліджень у логістиці. Поняття маркетингових досліджень у логістичному менеджменті. Роль маркетингових досліджень у розвитку логістичного потенціалу території.

Методи та інструменти маркетингових досліджень у логістиці. Методи збору первинної та вторинної інформації. Аналіз макро- та мікросередовища логістичного ринку. Сегментація ринку логістичних послуг.

Оцінка логістичного потенціалу території за допомогою маркетингових досліджень. Визначення ключових показників логістичного потенціалу. Аналіз попиту та пропозиції логістичних ресурсів. SWOT-аналіз логістичних можливостей території.

Конкурентоспроможність території у сфері логістики. Фактори конкурентоспроможності логістичних послуг. Аналіз логістичної інфраструктури та її вплив на ринок. Дослідження клієнтських очікувань та поведінки у сфері логістики.

Розробка стратегій розвитку логістичного потенціалу територій. Стратегії підвищення ефективності логістичних процесів. Використання маркетингових даних для ухвалення управлінських рішень. Інтеграція логістики у стратегію територіального розвитку.

Тема 4. Логістична оцінка та планування потенціалу території

Сутність та значення логістичної оцінки потенціалу території. Визначення логістичного потенціалу та його роль у розвитку території. Основні показники оцінки логістичного потенціалу. Вплив логістичних можливостей на конкурентоспроможність регіонів.

Методологія оцінки логістичного потенціалу території. Критерії та індикатори оцінки логістичного потенціалу. Методи аналізу: PEST-аналіз, бенчмаркінг, матричні методи. Використання геоінформаційних систем (ГІС) для оцінки логістичного потенціалу.

Логістичне планування як інструмент розвитку території. Концепції та моделі логістичного планування території. Стратегічне та тактичне планування логістичного потенціалу. Прогнозування розвитку логістичних систем території.

Інструменти та механізми розвитку логістичного потенціалу територій. Інвестиційні механізми залучення капіталу в логістичну сферу. Державне регулювання та стимулювання розвитку логістичних центрів. Інноваційні підходи до розвитку логістичної інфраструктури.

Тема 5. Транспортна складова логістичного потенціалу території

Сутність та структура транспортної складової логістичного потенціалу території. Поняття транспортної інфраструктури та її елементи. Види транспорту та їхня роль у логістичних системах території. Зв'язок транспортної інфраструктури з економічним розвитком регіону.

Оцінка та розвиток транспортної інфраструктури території. Методологія оцінки транспортного потенціалу. Інструменти аналізу пропускну здатності транспортних вузлів. Вплив транспортної доступності на інвестиційну привабливість території.

Організація транспортних потоків у логістичних системах території. Управління транспортними потоками в межах регіону. Взаємодія різних видів транспорту (мультимодальні та інтермодальні перевезення). Використання інтелектуальних транспортних систем (ITS).

Транспортні витрати та їх оптимізація. Основні складові транспортних витрат. Методи зниження витрат на перевезення. Вплив транспортної складової на логістичну ефективність регіонів.

Транспортні коридори та їх значення у розвитку територій. Основні міжнародні транспортні коридори, що проходять через Україну. Значення транспортних хабів і логістичних центрів. Роль державної політики у розвитку транспортної інфраструктури.

Тема 6. Кадрова складова логістичного потенціалу території

Значення кадрової складової у формуванні логістичного потенціалу території. Взаємозв'язок кадрової складової з іншими елементами логістичного потенціалу. Вплив якості людського капіталу на ефективність логістичних процесів. Ключові напрями розвитку кадрового забезпечення логістики.

Логістичні компетенції та вимоги до фахівців. Основні компетенції логістичних спеціалістів. Види професій та посад у сфері логістики. Вимоги до знань і навичок персоналу в різних сегментах логістики (транспортна, складська, митна логістика тощо).

Оцінка кадрового потенціалу в логістиці. Методи аналізу та оцінки кадрових ресурсів у логістичній сфері. Інструменти прогнозування потреб у кадрах. Визначення дефіциту та надлишку логістичних спеціалістів.

Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації логістичних кадрів. Освітні програми та професійні курси з логістики. Роль підприємств у підготовці персоналу. Державні ініціативи щодо розвитку кадрового забезпечення у сфері логістики.

Виклики та перспективи кадрового забезпечення у логістичній сфері. Вплив цифровізації та автоматизації на кадровий потенціал логістики. Проблеми дефіциту кадрів у логістичному секторі. Глобальні тренди у формуванні кадрового потенціалу території.

Тема 7. Споживчо-збутова складова логістичного потенціалу території

Поняття та значення споживчо-збутової складової логістичного потенціалу території. Визначення споживчо-збутової складової у системі логістичного потенціалу. Роль та значення споживчо-збутових процесів у розвитку територій. Взаємозв'язок між логістичним потенціалом і рівнем споживчого попиту. Вплив логістичних рішень на забезпечення територіальної доступності товарів і послуг.

Основні елементи споживчо-збутової логістики території. Логістичні центри та склади як елементи збутової інфраструктури. Торговельно-логістичні мережі та їх вплив на розподіл продукції. Електронна комерція та цифрові платформи як інструменти споживчої логістики. Взаємодія виробників, посередників та кінцевих споживачів у логістичних процесах.

Вплив логістичних технологій на ефективність споживчо-збутових процесів. Автоматизація логістичних процесів у роздрібній та оптовій торгівлі. Використання сучасних технологій у сфері дистрибуції (RFID, GPS, блокчейн). Оптимізація товарних потоків через логістичні хаби. Роль Big Data та штучного інтелекту у прогнозуванні попиту.

Логістичні канали розподілу продукції та їх оптимізація. Види каналів розподілу та їх ефективність. Дослідження транспортно-логістичних схем у постачанні продукції. Використання аутсорсингових моделей у логістичному обслуговуванні. Зниження логістичних витрат через оптимізацію ланцюгів поставок.

Особливості регіонального споживчого попиту та логістичного забезпечення. Фактори, що впливають на територіальний розподіл споживчого попиту. Регіональні особливості споживчої поведінки та їх вплив на логістику. Адаптація логістичних стратегій до місцевих ринкових умов. Аналіз попиту і пропозиції як основа формування ефективної логістичної системи.

Проблеми та перспективи розвитку споживчо-збутової логістики територій. Визначення основних бар'єрів у логістичному забезпеченні споживчого ринку. Логістичні ризики у процесах дистрибуції товарів. Інноваційні підходи до розвитку споживчо-збутових логістичних мереж. Перспективи розвитку територіальних логістичних систем в умовах глобалізації.

Тема 8. Сервісно-маркетингова складова логістичного потенціалу територій

Сутність та значення сервісно-маркетингової складової логістичного потенціалу територій. Визначення сервісно-маркетингової складової логістичного потенціалу. Взаємозв'язок логістики, маркетингу та сервісу у розвитку територій. Роль логістичного сервісу в підвищенні конкурентоспроможності територій. Вплив маркетингових стратегій на розвиток логістичної системи територій.

Логістичний сервіс як елемент маркетингової політики територій. Поняття логістичного сервісу та його основні функції. Види логістичного сервісу: транспортний, складський, інформаційний, митний тощо. Ключові показники якості логістичного сервісу (швидкість, доступність, надійність, гнучкість). Вплив рівня сервісу на логістичну привабливість територій.

Маркетингові стратегії розвитку логістичного потенціалу територій. Основні маркетингові стратегії у логістиці територій (диференціація, концентрація, інтеграція). Використання маркетингових досліджень для визначення потреб у логістичному сервісі. Цільові аудиторії логістичних послуг: бізнес-сектор, державні установи, населення. Формування логістичних брендів територій (логістичні хаби, індустріальні парки, мультимодальні центри).

Інноваційні технології у сервісно-маркетинговій логістиці територій. Впровадження цифрових технологій у логістичний сервіс (Big Data, IoT, AI, блокчейн). Автоматизація логістичних процесів: CRM-системи, TMS (Transportation Management Systems), WMS (Warehouse Management Systems). Роль електронної комерції та маркетингових платформ у розвитку логістичного потенціалу територій. Використання чат-ботів та онлайн-консультацій для покращення логістичного обслуговування.

Розвиток логістичної привабливості території через сервісно-маркетингові механізми. Інвестиційна привабливість територій через розвиток логістичного сервісу. Державна підтримка та партнерство у формуванні конкурентоспроможної логістичної системи. Глобалізація та її вплив на розвиток сервісно-маркетингової логістики територій. Перспективи розвитку сервісно-маркетингової складової логістичного потенціалу територій в умовах цифрової трансформації.

Тема 9. Просторова складова логістичного потенціалу територій

Поняття та значення просторової складової логістики. Визначення просторової складової логістичного потенціалу територій. Вплив географічного положення та транспортної доступності на логістичний розвиток. Чинники, що визначають просторову організацію логістичних процесів.

Просторове планування логістичної інфраструктури. Основні елементи просторової логістики: логістичні центри, транспортні вузли, склади. Методи розміщення логістичних об'єктів (кластеризація, рівномірне розташування, коридорний принцип). Використання ГІС-технологій у плануванні логістичних процесів.

Транспортна мережа та її роль у просторовій логістиці. Види транспортних коридорів та їх значення. Просторове розташування мультимодальних і інтермодальних транспортних вузлів. Взаємозв'язок між розвитком транспортної інфраструктури та конкурентоспроможністю території.

Урбаністичні та екологічні аспекти просторової логістики. Логістика в містах: проблеми та шляхи оптимізації (міська логістика, зелена логістика). Просторове планування міських логістичних систем та його вплив на екологію. Використання цифрових технологій для управління просторовою логістикою.

Оцінка та перспективи розвитку просторової логістики територій. Методи оцінки ефективності просторової організації логістичних процесів. Логістична інтеграція територій у міжнародні транспортні мережі. Інновації та майбутні тенденції в просторовій логістиці (розумні міста, автоматизація логістичних процесів).

Тема 10. Експортно-логістичний потенціал територій

Сутність та значення експортно-логістичного потенціалу. Визначення та ключові складові експортно-логістичного потенціалу територій. Роль логістики у забезпеченні ефективного експорту. Чинники, що впливають на розвиток експортної логістики.

Інфраструктурне забезпечення експортної логістики. Логістичні хаби, мультимодальні транспортні вузли, індустріальні парки. Роль транспортної системи у міжнародній торгівлі. Цифровізація та інновації в експортній логістиці.

Організація та оптимізація експортної діяльності. Основні логістичні послуги для експортерів (митно-брокерські, транспортно-експедиторські). Вибір ефективних каналів збуту та стратегій експорту. Оптимізація витрат у логістичних процесах експорту.

Нормативно-правові аспекти міжнародної логістики. Вплив митного законодавства та міжнародних торговельних угод. Інкотермс 2020 та їхнє застосування у логістичних операціях. Ліцензування, сертифікація та екологічні стандарти у міжнародних перевезеннях.

Виклики та перспективи розвитку експортно-логістичного потенціалу. Основні бар'єри та ризики у експортній логістиці. Вплив глобальних змін на міжнародну логістику (санкції, конфлікти, економічні кризи). Перспективи розвитку експортної логістики в Україні та світі.

Тема 11. Логістичний потенціал як фактор формування конкурентоспроможності територій

Логістика як конкурентна перевага територій. Вплив логістичних систем на розвиток економіки. Оптимізація логістичних процесів для підвищення ефективності.

Оцінка конкурентоспроможності через логістику. Ключові показники оцінки логістичного потенціалу. Методики аналізу конкурентних переваг регіонів.

Розвиток логістичного потенціалу для посилення конкурентоспроможності. Інвестиції в логістичну інфраструктуру. Інноваційні рішення та цифровізація логістичних процесів.

Глобальні тенденції та їх вплив на логістичний потенціал територій. Світові логістичні тренди та їх адаптація на рівні територій. Конкуренція за логістичні ресурси на міжнародному ринку.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача (год.)
1	2	3
Формування системи знань про логістичний потенціал територій як ключовий фактор їхнього інноваційного розвитку, розуміння ролі логістики у підвищенні конкурентоспроможності регіонів та стимулюванні економічного зростання. Визначення , як логістика може сприяти інноваційному розвитку територій	Тема 1. Логістичний потенціал як рушійна сила інноваційного розвитку територій Лекція №1 План лекції: 1. Сутність логістичного потенціалу територій. 2. Логістичний потенціал як фактор інноваційного розвитку територій.	2
	Лекція №2 План лекції: 1. Роль логістики у стимулюванні регіонального економічного зростання. 2. Сучасні виклики та перспективи розвитку логістичного потенціалу територій.	2
	Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №1-2. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Взаємозв'язок логістики з економічним та соціальним розвитком регіонів. Інноваційні підходи до управління логістичними ресурсами територій. Діджиталізація та автоматизація логістичних процесів як драйвери розвитку територій. Вплив логістичного потенціалу на розвиток підприємництва та залучення інвестицій. Приклади успішного використання логістичного потенціалу в різних країнах. Державна політика щодо розвитку логістики та транспортної інфраструктури	6
	Практичне заняття №1 Розв'язання ситуаційних завдань щодо розробки стратегій розвитку логістичного потенціалу конкретних територій.	2
	Практичне заняття №2 Розв'язання ситуаційних завдань щодо визначення ключових драйверів інноваційного розвитку через логістику	2
Формування знання про складові логістичної інфраструктури територій, її роль у	Тема 2. Логістична інфраструктура територій Лекція №3 План лекції: 1. Сутність і значення логістичної інфраструктури територій.	2

забезпеченні ефективного функціонування економіки, транспортних систем та підприємств. Розвиток навичок аналізу, оцінки та управління логістичною інфраструктурою для підвищення конкурентоспроможності територій	2. Структура логістичної інфраструктури території. Лекція №4 План лекції: 1. Методи оцінки розвитку логістичної інфраструктури території. 2. Модернізація та розвиток логістичної інфраструктури. Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №3-4. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Взаємозв'язок логістичної інфраструктури з економічним розвитком територій. Класифікація об'єктів логістичної інфраструктури. Комунікаційна інфраструктура (інформаційно-логістичні системи, цифрові платформи, інтелектуальні транспортні системи). Інноваційні рішення та цифровізація у сфері логістичної інфраструктури.	6
	Практичне заняття №3 Розв'язання ситуативних завдань щодо аналізу логістичної інфраструктури конкретного регіону (наприклад, на основі відкритих даних або кейсів), розрахунку показників ефективності використання логістичної інфраструктури.	2
	Практичне заняття №4 Розв'язання ситуативних завдань щодо оцінки впливу розвитку логістичних центрів на економіку території, підготовка презентації / аналітичного звіту щодо проблем і перспектив розвитку логістичної інфраструктури певного регіону	2
Формування системи знань про методи та інструменти маркетингових досліджень для оцінки логістичного потенціалу території, зокрема аналіз ринку, конкурентного середовища та попиту на логістичні послуги. Вміння проводити дослідження,	Тема 3. Маркетингові дослідження логістичного потенціалу території Лекція №5 План лекції: 1. Сутність та значення маркетингових досліджень у логістиці. 2. Методи та інструменти маркетингових досліджень у логістиці. 3. Оцінка логістичного потенціалу території за допомогою маркетингових досліджень.	2
	Лекція №6 План лекції: 1. Конкурентоспроможність території у сфері логістики. 2. Розробка стратегій розвитку логістичного потенціалу території.	2

1	2	3
інтерпретувати отримані дані та розробляти стратегії розвитку логістичної інфраструктури на основі маркетингової аналітики	Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №5-6. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Роль маркетингових досліджень у розвитку логістичного потенціалу територій. Методи збору первинної та вторинної інформації. Аналіз попиту та пропозиції логістичних ресурсів. SWOT-аналіз логістичних можливостей території. Дослідження клієнтських очікувань та поведінки у сфері логістики. Інтеграція логістики у стратегію територіального розвитку.	6
	Практичне заняття №5. Розв’язання ситуаційних завдань щодо аналізу логістичного ринку території, проведення SWOT-аналізу логістичного потенціалу території. Практичне заняття №6. Розв’язання ситуаційних завдань щодо проведення дослідження потреб клієнтів у логістичних послугах, оцінки конкурентоспроможності логістичної інфраструктури території.	2 2
Формування системи знань про методи та інструменти логістичної оцінки та планування потенціалу території, зокрема аналіз логістичних ресурсів, транспортної інфраструктури та ефективності логістичних процесів. Вміння проводити оцінку логістичного потенціалу, розробляти прогнози розвитку та формувати стратегії оптимізації логістичної системи території.	Тема 4. Логістична оцінка та планування потенціалу території Лекція №7 План лекції: 1. Сутність та значення логістичної оцінки потенціалу території. 2. Методологія оцінки логістичного потенціалу території. Лекція №8 План лекції: 1. Логістичне планування як інструмент розвитку території. 2. Інструменти та механізми розвитку логістичного потенціалу територій. Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2 2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №7-8. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Вплив логістичних можливостей на конкурентоспроможність регіонів. Використання геоінформаційних систем (ГІС)	6

1	2	3
	для оцінки логістичного потенціалу. Прогнозування розвитку логістичних систем території. Інноваційні підходи до розвитку логістичної інфраструктури.	
	Практичне заняття №7 Розв'язання ситуаційних завдань щодо аналізу логістичного потенціалу території, використання ГІС для оцінки логістичного потенціалу.	2
	Практичне заняття №8 Розв'язання ситуаційних завдань щодо розробки стратегії логістичного розвитку території, оцінки інвестиційної привабливості логістичних об'єктів.	2
Формування системи знань про роль, структуру та особливості функціонування транспортної складової логістичного потенціалу території, зокрема оцінку транспортної інфраструктури, пропускної спроможності та ефективності перевезень. Вміння аналізувати транспортні потоки, оцінювати їхній вплив на логістичні процеси та розробляти стратегії оптимізації транспортної системи для підвищення конкурентоспроможності території.	Тема 5. Транспортна складова логістичного потенціалу території Лекція №9 План лекції: 1. Сутність та структура транспортної складової логістичного потенціалу території. 2. Оцінка та розвиток транспортної інфраструктури території. Лекція №10 План лекції: 1. Організація транспортних потоків у логістичних системах території. 2. Транспортні витрати та їх оптимізація. 3. Транспортні коридори та їх значення у розвитку територій. Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №9-10. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Зв'язок транспортної інфраструктури з економічним розвитком регіону. Інструменти аналізу пропускної спроможності транспортних вузлів. Вплив транспортної доступності на інвестиційну привабливість територій. Використання інтелектуальних транспортних систем (ITS). Вплив транспортної складової на логістичну ефективність регіонів. Роль державної політики у розвитку транспортної інфраструктури.	6

1	2	3
	Практичне заняття №9	2
	Розв'язання ситуаційних завдань щодо розрахунків вартості транспортних перевезень, оптимізації транспортних маршрутів.	
	Практичне заняття №10 Розв'язання ситуаційних завдань щодо аналізу міжнародних транспортних коридорів України, використання інноваційних технологій для аналізу транспортної мережі.	2
Усвідомлення важливості кадрової складової в логістиці. Вміння оцінювати, планувати і розвивати кадровий потенціал територій.	Тема 6. Кадрова складова логістичного потенціалу території Лекція №11 План лекції: 1. Значення кадрової складової у формуванні логістичного потенціалу територій. 2. Логістичні компетенції та вимоги до фахівців. 3. Оцінка кадрового потенціалу в логістиці.	2
	Лекція №12 План лекції: 1. Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації логістичних кадрів. 2. Виклики та перспективи кадрового забезпечення у логістичній сфері. Рекомендовані джерела: Основні: 1–10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №11-12. Питання, що виносяться на самостійну роботу: Ключові напрями розвитку кадрового забезпечення логістики. Вимоги до знань і навичок персоналу в різних сегментах логістики (транспортна, складська, митна логістика тощо). Визначення дефіциту та надлишку логістичних спеціалістів. Державні ініціативи щодо розвитку кадрового забезпечення у сфері логістики. Глобальні тренди у формуванні кадрового потенціалу територій.	6
	Практичне заняття №11 Розв'язання ситуаційних завдань та практичних вправ щодо аналізу кадрового потенціалу логістичної сфери території, визначення кваліфікаційних вимог до фахівців у сфері логістики.	2
	Практичне заняття №12 Розв'язання ситуаційних завдань та практичних вправ щодо розробки стратегії підвищення кваліфікації логістичних кадрів, автоматизації кадрових процесів у логістиці	2

1	2	3
Розуміння питання ефективного збуту продукції, формування логістичних мереж та використання сучасних технологій для покращення споживчих процесів. Вміння аналізувати логістичні процеси збуту на рівні територій	Тема 7. Споживчо-збутова складова логістичного потенціалу території Лекція №13 План лекції: 1. Поняття та значення споживчо-збутової складової логістичного потенціалу території. 2. Основні елементи споживчо-збутової логістики території. 3. Вплив логістичних технологій на ефективність споживчо-збутових процесів. Лекція №14 План лекції: 1. Логістичні канали розподілу продукції та їх оптимізація. 2. Особливості регіонального споживчого попиту та логістичного забезпечення. 3. Проблеми та перспективи розвитку споживчо-збутової логістики територій. Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2 2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №13-14. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Взаємозв'язок між логістичним потенціалом і рівнем споживчого попиту. Вплив логістичних рішень на забезпечення територіальної доступності товарів і послуг. Взаємодія виробників, посередників та кінцевих споживачів у логістичних процесах. Оптимізація товарних потоків через логістичні хаби. Роль Big Data та штучного інтелекту у прогнозуванні попиту. Зниження логістичних витрат через оптимізацію ланцюгів поставок. Аналіз попиту і пропозиції як основа формування ефективної логістичної системи. Інноваційні підходи до розвитку споживчо-збутових логістичних мереж. Перспективи розвитку територіальних логістичних систем в умовах глобалізації.	6
	Практичне заняття №13 Розв'язання ситуаційних завдань та практичних вправ щодо проведення аналізу логістичних каналів збуту продукції території, оцінки ефективності логістичних рішень у системі розподілу. Практичне заняття №14 Розв'язання ситуаційних завдань та практичних вправ щодо дослідження впливу поведінки споживачів на логістичні процеси збуту, розробки логістичної стратегії збуту продукції для території.	2 2

1	2	3
Розуміння ролі сервісних та маркетингових інструментів у формуванні ефективної логістичної системи території, підвищенні якості обслуговування та створенні доданої вартості для споживачів. Вміння аналізувати взаємозв'язок сервісних послуг, маркетингових стратегій та логістичних процесів для оптимізації логістичного потенціалу території.	Тема 8. Сервісно-маркетингова складова логістичного потенціалу території Лекція №15 План лекції: 1. Сутність та значення сервісно-маркетингової складової логістичного потенціалу території. 2. Логістичний сервіс як елемент маркетингової політики території. 3. Маркетингові стратегії розвитку логістичного потенціалу території. Лекція №16 План лекції: 1. Інноваційні технології у сервісно-маркетинговій логістиці територій. 2. Розвиток логістичної привабливості території через сервісно-маркетингові механізми. Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2 2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекції, підготовка до практичних занять №15-16. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Роль логістичного сервісу в підвищенні конкурентоспроможності територій. Вплив маркетингових стратегій на розвиток логістичної системи територій. Вплив рівня сервісу на логістичну привабливість території. Формування логістичних брендів територій (логістичні хаби, індустріальні парки, мультимодальні центри). Використання чат-ботів та онлайн-консультацій для покращення логістичного обслуговування. Перспективи розвитку сервісно-маркетингової складової логістичного потенціалу територій в умовах цифрової трансформації.	6
	Практичне заняття №15 Розв'язання ситуаційних завдань та практичних вправ щодо аналізу рівня логістичного сервісу в обраному регіоні, розробки маркетингової стратегії для покращення логістичного сервісу. Практичне заняття №16 Розв'язання ситуаційних завдань та практичних вправ щодо порівняльний аналіз логістичних сервісів двох територій	2 2
Розуміння принципів просторової організації логістичних потоків,	Тема 9. Просторова складова логістичного потенціалу території Лекція №17 План лекції: 1. Поняття та значення просторової складової логістики.	2

1	2	3
впливу географічного розташування на ефективність перевезень та розвитку логістичної інфраструктури територій. Вміння аналізувати розміщення логістичних об'єктів, оцінювати транспортну доступність та оптимізувати просторову логістику регіону.	2. Просторове планування логістичної інфраструктури. 3. Транспортна мережа та її роль у просторовій логістиці. Лекція №18 План лекції: 1. Урбаністичні та екологічні аспекти просторової логістики. 2. Оцінка та перспективи розвитку просторової логістики територій. 3. Транспортна мережа та її роль у просторовій логістиці. Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекцій, підготовка до практичних занять №17-18. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Чинники, що визначають просторову організацію логістичних процесів. Використання ГІС-технологій у плануванні логістичних процесів. Взаємозв'язок між розвитком транспортної інфраструктури та конкурентоспроможністю території. Використання цифрових технологій для управління просторовою логістикою. Інновації та майбутні тенденції в просторовій логістиці (розумні міста, автоматизація логістичних процесів).	6
	Практичне заняття №17 Розв'язання ситуаційних завдань та практичних вправ щодо аналізу просторової логістичної інфраструктури регіону, транспортної доступності логістичних об'єктів. Практичне заняття №18 Розв'язання ситуаційних завдань щодо розробки пропозицій щодо покращення просторової логістики.	2 2
Розуміння факторів, що впливають на експортно-логістичний потенціал території, ролі інфраструктури, транспортних коридорів та міжнародних регуляторних вимог. Вміння аналізувати логістичні процеси експорту, оцінювати	Тема 10. Експортно-логістичний потенціал території Лекція №19 План лекції: 1. Сутність та значення експортно-логістичного потенціалу. 2. Інфраструктурне забезпечення експортної логістики. 3. Організація та оптимізація експортної діяльності. Лекція №20 1. Нормативно-правові аспекти міжнародної логістики. 2. Виклики та перспективи розвитку експортно-логістичного потенціалу.	2 2

1	2	3
ефективність маршрутів та пропонувати стратегії оптимізації зовнішньоекономічної логістики.	Рекомендовані джерела: Основні: 1–8, 10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекцій, підготовка до практичних занять №19-20. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Чинники, що впливають на розвиток експортної логістики. Роль транспортної системи у міжнародній торгівлі. Цифровізація та інновації в експортній логістиці. Оптимізація витрат у логістичних процесах експорту. Інкотермс 2020 та їхнє застосування у логістичних операціях. Ліцензування, сертифікація та екологічні стандарти у міжнародних перевезеннях. Перспективи розвитку експортної логістики в Україні та світі.	6
	Практичне заняття №19 Розв’язання ситуативних завдань та практичних вправ щодо аналізу експортної логістики обраного регіону, вибору оптимального маршруту для експорту товару. Практичне заняття №20 Розв’язання ситуативних завдань та практичних вправ щодо проведення SWOT-аналізу експортно-логістичного потенціалу території.	2 2
Розуміння впливу логістичного потенціалу на конкурентоспроможність територій, розвитку інфраструктури та інтеграції у глобальні ланцюги постачання. Вміння оцінювати логістичні можливості регіонів, визначати їхні конкурентні переваги та розробляти стратегії підвищення ефективності логістичних процесів.	Тема 11. Логістичний потенціал як фактор формування конкурентоспроможності територій Лекція №21 План лекції: 1. Логістика як конкурентна перевага територій. 2. Оцінка конкурентоспроможності через логістику. 3. Розвиток логістичного потенціалу для посилення конкурентоспроможності. 4. Глобальні тенденції та їх вплив на логістичний потенціал територій. Рекомендовані джерела: Основні: 1–10; Додаткові: 11–15; Інтернет-ресурси: 16–20.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалів лекцій, підготовка до практичного заняття №21. <i>Питання, що виносяться на самостійну роботу:</i> Вплив логістичних систем на розвиток економіки. Оптимізація логістичних процесів для підвищення ефективності. Інвестиції в логістичну інфраструктуру. Конкуренція за логістичні ресурси на міжнародному ринку.	3

1	2	3
	Практичне заняття №21 Розв’язання ситуаційних завдань щодо порівняльного аналізу конкурентоспроможності територій за рівнем логістичного потенціалу, розробки логістичної стратегії підвищення конкурентоспроможності території	2
Розуміння основних понять та інструментів управління логістичним потенціалом території. Вміння аналізувати логістичний потенціал обраної території та розробляти пропозиції для його покращення з урахуванням конкурентоспроможності, інфраструктури, транспортної складової, збутових процесів та експортних можливостей	Індивідуальне завдання: 1) Участь у наукових заходах / творчий проєкт: – обрати територію (область, місто, регіон). проаналізувати логістичний потенціал, враховуючи: • транспортну та складську інфраструктуру; • споживчо-збутову та сервісну складові; • конкурентні переваги та недоліки логістики у регіоні. – запропонувати шляхи покращення логістичної системи території: • оптимізація транспорту та складів; • використання цифрових технологій у логістиці; • покращення експортної логістики. – підготувати висновки та рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності території через розвиток логістики. 2) курси на платформі Prometheus або на інших сервісах	16
ВСЬОГО		180 / 6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Polishchuk I. I., Dovhan Yu. V., Korol I. V. Logistics and Marketing Support Improvement in the Export Supply Chain. *Інноваційна економіка*. 2021. № 5–6 (88). С. 99–104. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.5-6.14>.
2. Амонс С. Е., Красняк О. П. Маркетингові дослідження ринку і його структурних елементів: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*, 2020. №5. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24977.pdf>.
3. Біловодська О.А., Грищенко О.Ф., Сигида Л.О. Особливості врахування логістичного потенціалу регіону в процесі розроблення системи розподілу на підприємстві. *Economic Annals-XXI*. 2016. № 160(7-8). С. 105–110.
4. Гринів Н.Т., Тимко А.Ю., Наконечна Т.В., Литвиненко С.Л. Логістика міста: навчальний посібник. Київ: видавництво «Кондор», 2023. 184 с.
5. Жарська І.О. Логістика: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2019. 209 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789.pdf>.
6. Крикавський Є.В., Чорнописька Н.В. Логістичні системи: підручник. Львів. Видавництво Львівської політехніки, 2019. 288 с.
7. Марченко В. М., Шутюк В. В. Логістика: Підручник. 2-ге вид., доповн. Київ: НУХТ, 2022. 334 с. URL: <https://cutt.ly/q6pIL2S>.
8. Мігай Н. Логістичний потенціал як рушійна сила інноваційного розвитку регіону. *Економіка та суспільство*, 2022. №36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-18>.
9. Поліщук І. І., Довгань Ю. В. Логістична компетентність як складова ефективності логістики. *Modern Economics*. 2021. № 28 (2021). С. 118–124. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V28\(2021\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V28(2021)-18).
10. Смерічевська С. В., Жаболенко М. В., Чернишева С. В. Маркетинг і логістика: концептуальні основи та стратегічні рішення: навч. посіб. 3-тє вид., стер. Львів: Магнолія 2006, 2019. 547 с.

Додаткові:

11. Красняк О.П., Довгань Ю.В. Маркетингова оцінка напрямів інвестиційно-інноваційної активності підприємств олійно-жирового підкомплексу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №12. С. 42-46. URL: <http://www.investplan.com.ua>.
12. Поліщук І.І. Маркетинговий потенціал в системі управління підприємством : монографія. Вінниця : ВРВ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 356 с.
13. Поліщук І.І., Коновал В.В., Середницька Л.П. Маркетинговий потенціал: стратегічні орієнтири розвитку: монографія. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2020. 284 с.
14. Ткач О.В., Волощук І.А. Логістичний потенціал регіону як умова його конкурентоспроможності. *Science of Europe. Economic Sciences*. 2017. № 11 (11). С. 74–78.

15. Шкрабак І. В. Логістика міста як фактор удосконалення системи управління попитом на продукцію підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6929>.

Інтернет-ресурси:

16. База маркетингової інформації. Аналіз ринків. Огляд ринків. URL: <http://www.marketing.vc>.

17. Маркетинг в Україні. Українська асоціація маркетингу. URL: <https://uam.in.ua/common/zhurnal-marketyng-v-ukrayini>.

18. Менеджмент і маркетинг. URL: <http://management.com.ua>.

19. Міжнародна маркетингова група. URL: <http://www.marketing-ua.com>.

20. Система управління навчанням Moodle Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. URL: <https://m.vtei.edu.ua/>.